

## 2. pielikums “M-CHAT-R”

### Lietošanas instrukcija

Modificēto, pārskatīto aptauju autiskā spektra traucējumu noteikšanai mazuļa vecumā (M-CHAT-R) var izmantot un iekļaut bērnu profilaktiskajās vizītēs pie ārsta, un to var izmantot arī citi speciālisti, lai novērtētu AST risku 16—30 mēnešus veciem bērniem. Primārais M-CHAT-R mērķis ir atklāt iespējami vairāk AST gadījumu, tāpēc ne visiem bērniem, kam rādītājs aptaujā būs paaugstināts (vismaz 3 punkti), vēlāk tiks diagnosticēti AST. Lai to risinātu, esam izstrādājuši “Modificētu, pārskatītu aptauju autiskā spektra traucējumu noteikšanai mazuļa vecumā — ar papildjautājumiem” (M-CHAT-R/F). Lietotājiem jāņem vērā, ka pat ar papildjautājumiem ievērojamam skaitam bērnu ar paaugstinātu M-CHAT-R rādītāju netiks diagnosticēti AST, tomēr šiem bērniem ir citu attīstības traucējumu vai garīgās attīstības traucējumu risks, tāpēc padziļināta izpēte vajadzīga visiem bērniem ar paaugstinātu rezultātu. M-CHAT-R aptaujas rezultātu var aprēķināt nepilnās divās minūtēs. Punktu skaitīšanas instrukciju var lejupielādēt vietnē <http://www.mchatscreen.com>.

### Aprēķina algoritms

Visos jautājumos, izņemot 2., 5. un 12., atbilde “NĒ” norāda uz AST risku; atbilde “JĀ” uz 2., 5. un 12. jautājumu norāda uz AST risku. Algoritms maksimizē M-CHAT-R psihometriskās īpašības:

**ZEMS RISKS:** kopējais punktu skaits 0—2. Ja bērns ir jaunāks par 2 gadiem, pēc 2 gadu sasniegšanas novērtējiet atkārtoti. Padziļināta AST izpēte nav nepieciešama, ja vien par AST risku neliecina citi novērojumi.

**VIDĒJS RISKS:** kopējais punktu skaits 3—7. Izmantojiet papildjautājumus (M-CHAT-R/F otro posmu), lai iegūtu papildu informāciju atbildēm, kas liecina par riska iespējamību. Pat ja pēc M-CHAT-R/F papildjautājumu uzdošanas punktu skaits samazinās līdz 2 vai ir lielāks, rādītājs ir paaugstināts. Nepieciešamā rīcība: bērns jāsaista uz padziļinātu izpēti un funkcionalitātes novērtējumu, lai veiktu agrīnu intervenci. Ja pēc papildjautājumu uzdošanas punktu skaits samazinās līdz 0 vai 1, rādītājs ir pazemināts. Ja citi novērojumi neuzrāda AST risku, padziļināta AST izpēte nav nepieciešama. Nākamajās profilaktiskajās vizītēs bērnu var novērtēt atkārtoti.

**AUGSTS RISKS:** kopējais punktu skaits 8—20. Ir pieļaujams izlaist papildjautājumu posmu un nekavējoties sūtīt bērnu uz padziļinātu izpēti un funkcionalitātes novērtējumu, lai veiktu agrīnu intervenci.

© 2009 Diana Robins, Deborah Fein, & Marianne Barton  
2019 Tulkojums latviski: Dace Cīrule & Darja Veļičko

## M-CHAT-R™

Lūdzu, atbildiet uz šiem jautājumiem par jūsu bērna parasto uzvedību. Ja tikai reizēm esat novērojuši kādas uzvedības izpausmes, bet ne parasti, atbildiet ar „nē”. Lūdzu, apvelciet „jā” vai „nē” pie katra jautājuma. Liels paldies!

|     |                                                                                                                                                                                                                   |    |    |
|-----|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|
| 1.  | Ja jūs ar roku norādāt uz kaut ko istabā, vai jūsu bērns uz to paskatās? (Piemēram, ja jūs norādāt uz rotaļlietu vai dzīvnieku, vai jūsu bērns uz to paskatās?)                                                   | Jā | Nē |
| 2.  | Vai jūs kaut kad esat iedomājies, ka jūsu bērns ir nedzirdīgs?                                                                                                                                                    | Jā | Nē |
| 3.  | Vai jūsu bērns rotaļājoties izmanto lomu spēles vai iztēlošanos? (Piemēram, izliekas, ka dzer no tukšas krūzes, runā pa telefonu, baro lelli vai mīksto rotaļlietu.)                                              | Jā | Nē |
| 4.  | Vai jūsu bērnam patīk kaut kur rāpties? (Piemēram, rāpjas uz mēbelēm, rotaļu laukuma aprikojuma vai kāpnēm.)                                                                                                      | Jā | Nē |
| 5.  | Vai jūsu bērns veic neparastas pirkstu kustības savu acu tuvumā? (Piemēram, vai jūsu bērns kustina pirkstus tuvu pie savām acīm?)                                                                                 | Jā | Nē |
| 6.  | Vai jūsu bērns norāda ar pirkstu, kaut ko lūdzot vai prasot palīdzību? (Piemēram, norāda uz ēdiena vai rotaļlietu, kuru nespēj aizsniegt.)                                                                        | Jā | Nē |
| 7.  | Vai jūsu bērns norāda ar pirkstu, lai parādītu jums kaut ko interesantu? (Piemēram, norāda uz lidmašīnu debesīs vai lielu kravas mašīnu uz ielas.)                                                                | Jā | Nē |
| 8.  | Vai jūsu bērnu interesē citi bērni? (Piemēram, vai jūsu bērns skatās uz citiem bērniem, uzsmaida viņiem vai iet klāt?)                                                                                            | Jā | Nē |
| 9.  | Vai jūsu bērns rāda jums lietas, atnesot tās pie jums, paceļot, lai jūs tās redzētu – nevis lai saņemtu palīdzību, bet vienkārši padalītos? (Piemēram, parādot jums puķi, rotaļlietu vai rotaļu mašīnu.)          | Jā | Nē |
| 10. | Vai jūsu bērns reaģē, kad jūs saucat viņu vārdā? (Piemēram, vai bērns, izdzirdot savu vārdu, paskatās, runā vai lallina, vai pārtrauc iesākto darbību?)                                                           | Jā | Nē |
| 11. | Kad jūs uzsmaidāt savam bērnam, vai bērns arī jums uzsmaida?                                                                                                                                                      | Jā | Nē |
| 12. | Vai jūsu bērns asi reaģē uz ikdienišķiem trokšņiem? (Piemēram, vai jūsu bērns kliec vai raud no tādam skaņām kā putekļsūcējs vai skaļa mūzika?)                                                                   | Jā | Nē |
| 13. | Vai jūsu bērns staigā?                                                                                                                                                                                            | Jā | Nē |
| 14. | Vai jūsu bērns skatās jums acīs, kad jūs runājat, spēlējaties vai ģērbjāt viņu?                                                                                                                                   | Jā | Nē |
| 15. | Vai jūsu bērns mēģina atdarināt to, ko jūs darāt? (Piemēram, pamāt “atā-atā”, plaukšķināt vai atkārtot smieklīgas skaņas, kad jūs to darāt.)                                                                      | Jā | Nē |
| 16. | Ja jūs pagriežat galvu, lai uz kaut ko paskatītos, vai jūsu bērns skatās apkārt, lai ieraudzītu, uz ko jūs skatāties?                                                                                             | Jā | Nē |
| 17. | Vai jūsu bērns cenšas panākt, lai jūs uz viņu skatītos? (Piemēram, vai jūsu bērns skatās uz jums, sagaidot uzslavu, vai saka „skaties” vai „redzi, kā es...”?)                                                    | Jā | Nē |
| 18. | Vai jūsu bērns saprot, kad jūs tam pasakāt, ko darīt? (Piemēram, vai jūsu bērns var saprast – “noliec grāmatu uz krēsla” vai “atnes man segu”, ja jūs ar roku nenorādāt?)                                         | Jā | Nē |
| 19. | Ja notiek kaut kas jauns, vai jūsu bērns skatās jums sejā, lai redzētu, kā jūs reaģējat uz notiekošo? (Piemēram, ja viņš dzird dīvainu vai jocīgu skaņu vai redz jaunu rotaļlietu, vai viņš skatās uz jūsu seju?) | Jā | Nē |
| 20. | Vai jūsu bērnam patīk kustību aktivitātes? (Piemēram, kad šūpojat viņu uz rokām vai ucināt uz ceļiem.)                                                                                                            | Jā | Nē |